

POSTANOWIENIE

29 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku B. w S.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Krakowa, Gminy Miejskiej Kraków
i Prokuratury Rejonowej Kraków-Śródmieście Zachód w Krakowie

o zasiedzenie,

na skutek skargi kasacyjnej B. w S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 23 listopada 2022 r., II Ca 1602/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od skarżącego, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, na rzecz Gminy Miejskiej Kraków kwotę 900 (dziewięćset) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty oraz na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł, z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 23 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa -

Krowodrzy w Krakowie z 3 marca 2022 r., oddalającego wniosek o stwierdzenie nabycia w drodze zasiedzenia udziału wynoszącego 3/24 w prawie własności bliżej oznaczonej nieruchomości położonej w K.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, wnioskodawca wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jego zdaniem w sprawie wystąpiło zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy przedsiębiorstwo państwowe przed uchyleniem art. 128 oraz art. 177 k.c. mogło być posiadaczem samoistnym nieruchomości, także tych należących do Skarbu Państwa, a co za tym idzie, czy mogło po uchyleniu art. 177 k.c. zasiedzieć własność nieruchomości lub udziału w nieruchomości po spełnieniu pozostałych przesłanek dla zasiedzenia?

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącego nie czyni zadość wskazanym wymaganiom.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że w czasie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej wywodzonej z art. 128 k.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lutego 1989 r, państwowe osoby prawne nie miały żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić państwu. Skarb Państwa był jedynym podmiotem uprawnień dotyczących mienia państwowego, a państwowe osoby prawne wykonywały jedynie te uprawnienia w imieniu własnym, ale na rzecz tego podmiotu. Wyjaśniono również, że władztwo wykonywane przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie do 31 stycznia 1989 r. nie było posiadaniem samoistnym, gdy zaś miało prowadzić do zasiedzenia cudzej nieruchomości – własność nabywał Skarb Państwa. Problematyka doliczenia okresu samoistnego posiadania wykonywanego przez Skarb Państwa przez przedsiębiorstwo państwowe wystąpi zatem w sytuacji, gdy zasiedzenie biegnie przeciwko osobie trzeciej, a nie Skarbowi Państwa. Państwowa osoba prawna może w takiej sytuacji doliczyć do okresu samoistnego

posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania. Natomiast w okresie, w jakim nieruchomości stanowiła własność Skarbu Państwa, Skarb Państwa z natury rzeczy nie mógł wykonywać czynności zmierzających do jej zasiedzenia, a tym samym być poprzednikiem prawnym obecnego posiadacza tej nieruchomości w rozumieniu art. 176 § 1 k.c. Nabycie przez zasiedzenie własności może dotyczyć tylko rzeczy cudzej. Władanie rzeczą przez właściciela jest posiadaniem w rozumieniu art. 336 k.c., lecz pozbawione jest ono doniosłości prawnej dla zasiedzenia. Czas władania przez przedsiębiorstwo nieruchomością Skarbu Państwa nie podlega zatem doliczeniu do posiadania uprawniającego do stwierdzenia zasiedzenia. Uchylenie reguły jednolitej własności państwowej z dniem 1 lutego 1989 r. nie spowodowało przy tym automatycznie uzyskania przez przedsiębiorstwo państwowe statusu posiadacza samoistnego (zob. z wielu np. niepubl.: postanowienie Sądu Najwyższego z 10 sierpnia 2005 r., I CK 50/05; postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2015 r., V CSK 106/14; postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2017 r., I CSK 631/16; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 2022 r., II CSKP 96/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r., II CSKP 767/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 maja 2023 r., I CSK 3776/22).

Zgodnie z poczynionymi w sprawie i wiążącymi Sąd Najwyższy ustaleniami faktycznymi nieruchomości, w której zasiedzenia udziałów dochodzi w sprawie skarżący, była własnością Skarbu Państwa. Udział wynoszący 21/24 został nabyty do własności państwowej od osób fizycznych na podstawie umowy sprzedaży z 20 grudnia 1983 r., natomiast udział wynoszący 3/24 został nabyty przez Skarb Państwa w drodze dziedziczenia po M. G., a zatem stanowił własność Skarbu Państwa od 27 września 1962 r., od chwili otwarcia spadku M. G. aż do komunalizacji z dniem 27 maja 1990 r. W tych okolicznościach, w świetle powyższych wypowiedzi Sądu Najwyższego, sformułowana przez skarżącego wątpliwość, sprowadzająca się w okolicznościach niniejszej sprawy do oceny, czy bieg zasiedzenia nieruchomości przez wnioskodawcę mógł rozpocząć się od 1983 r. lub też czy dopuszczalne jest doliczenie okresu od 20 grudnia 1983 r. do 1

października 1990 r. do okresu posiadania nieruchomości zmierzającego do zasiedzenia, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego.

Skarżący nie wykazał również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw,

niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

W odniesieniu do powołanej przyczyny w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący w postawionych w petitum skargi zarzutach w odniesieniu do zarzutu z pkt 6 (naruszenie art 175 w związku z art. 123 § 1 pkt 1 oraz z art. 172 § 1 i 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, które doprowadziło do uznania, że wniosek o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. doprowadził do przerwania biegu terminu zasiedzenia, podczas gdy w rzeczywistości nie miał on takiego skutku wobec faktu, że do zasiedzenia doszło najpóźniej z końcem roku 2013 r., a więc nie biegł już termin, który mógłby zostać przerwany, a ponadto sam wniosek nie dotyczył roszczenia, które mogłoby przerwać bieg przedawnienia) stwierdził, iż powoduje to, że w tym zakresie skarga kasacyjna jest w sposób oczywisty uzasadniona. Do powołanych w tym zarzucie naruszeń skarżący nie odwołał się w poprzedzających część uzasadnienia skargi opatrzoną numerem IV i zatytułowaną „Uzasadnienie zarzutów”, częściach uzasadnienia opatrzonych numerem II „stan faktyczny oraz charakter posiadania” oraz numerem III „Możliwość nabycia w drodze zasiedzenia prawa własności nieruchomości objętej użytkowaniem wieczystym”. W tych też fragmentach uzasadnienia nie odwoływał się do powołanych przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co nie pozwala traktować ich jako części uzasadnienia tego wniosku. Zwłaszcza że we fragmencie uzasadnienia opatrzonym numerem IV, a odnoszącym się do wskazanego zarzutu z punktu 6 petitum skargi skarżący (s. 21-22 skargi) odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego wyjaśniającego, czym jest oczywista zasadność, co – jak można przypuszczać – miało stanowić uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W związku z tym należy wskazać, że w odniesieniu do tych samych okoliczności skarżący podniósł z jednej strony, że występuje istotne zagadnienie prawne, z drugiej zaś - że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Stanowisko to jest wewnętrznie sprzeczne, jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego wyjaśnienia zależy prawidłowe

rozstrzygnięcie sprawy, to ewentualny błąd orzecznicy popełniony przez sąd drugiej instancji nie może mieć tym samym charakteru oczywistego i podstawowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2016 r., I CSK 477/15, niepubl. i z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 707/17, niepubl.).

W świetle ujawnionych w zaskarżonym orzeczeniu motywów i nieprzedstawienia przez skarżącego jakiegokolwiek argumentacji nieuprawnione jest traktowanie jako oczywiście wadliwej i prowadzącej do wydania orzeczenia, które nie może się ostać, oceny Sądu Okręgowego dotyczącej przedmiotu złożonego przez uczestnika Gminę Miejską Kraków wniosku o zawezwanie do próby ugodowej i zdatności tego wniosku – ze względu na jego treść - do przerywania biegu terminu przedawnienia.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[ms]